

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

37. ÅRGANG

NUMMER 4

DECEMBER 1959

Forstanderen for Herlufsholm Skole og Gods, greve Ernst Moltke.

Før forstanderskiftet

den 1. februar 1960

Overretssagfører Viggo Loft ('03):

Til Forstanderen for Herlufsholm
Greve Ernst Moltke

Kære Ernst!

Tanken om, at du nu træder tilbage som Forstander for Herlufsholm, fylder mig med Vemod. Jeg har altid tænkt, at vi skulde se dig på denne Post til din Dødsdag, så meget mere som der ikke er sat nogen Aldersgrænse i Fundatsen af 1565 eller i Stadfæstelsesbrevet af 1567. Det er vel ikke Fundatsens Krav om, at Forstanderen skal være ikke blot en gudfrygtig, men også en »vel beskeden« Adelsmand, der har faaet dig til at træde tilbage, medens du endnu har din fulde Arbejdskraft? Er det ikke vel beskedent af dig? Selvom vi beklager din Beslutning, har vi heldigvis den Trøst, at der ved din Udnævnelse i 1936 blev skabt Begyndelsen til en Tradition for, at det bør være en Herlovianer, der udnævnes, en Tradition, der sikkert vil være til megen Gavn for Herlufsholms Trivsel.

Som Drengene anede du og jeg ikke, at vi en Gang skulde faa et langt og kammeratligt Samarbejde, du som Herlufsholms Forstander og jeg som Herlovianersamfundets Formand. Jeg husker, som det var igaar, den 12. Februar 1936, den Dag da du overtog Forstanderhvervet. Vi gik en lang Tur omkring paa de gamle kendte Steder, og du talte om den Ærefrygt, hvormed du omfattede Stillingen, og om det store Ansvar, der fulgte med. Der forestod jo store Ændringer og Udvidelser på Herlufsholm, og Lensbaron Rosenkrantz havde som bekendt under Jubilæumsfestlighederne i 1935 givet Meddelelse om, at han paatænkte en stor Udvidelse af Skolen med ca. 50 nye Pladser og Bygning af en ny Fløj paa Keglebanens Plads langs Nyhave.

Jeg husker, at jeg under vor Samtale spurgte dig, om Stiftelsen virkelig havde Midler til Gennemførelse af dette storslaaede Program, naar der samtidig skulde være Penge til den dermed følgende stærkt udvidede Drift. Du svarede med et Smil, at jeg ikke maatte glemme, at Rosenkrantz var Nationalbankdirektør, mens du var SPAREkasseinspektør! Dette dit Program har været retningsgivende for din Virksomhed gennem alle Aarene, men alligevel har du opnaaet store Resultater til Gavn for Skolen og Stiftelsen, selvom den meget radikale Ombygning af Skolebygningen, som Arkitekt Helge Finsen havde skitseret, og som efter min ringe Mening indeholdt mange meget interessante Ideer, maatte opgives af økonomiske Grunde.

Vi gamle Herlovianere takker dig for din Virksomhed til Gavn for vor gamle Skole, men vi bringer dig en ikke mindre varm Tak for din Forstaaelse af Forholdet til Herlovianersamfundet og de gamle Diple. Jeg erindrer, at jeg ved Forstanderindvielsen i min Tale for dig dels nævnte den Glæde, vi havde ved at se en Kammerat som Forstander, men ogsaa udtrykte vort Haab om stadig i Forstanderen at maatte se Kammeraten, hvem vi altid uden Ceremonier kunde henvende os til med vore Ideer og Planer, og som vilde tage dem under Overvejelse med Forstaaelse.

Dette Haab er aldrig blevet beskæmmet. Forholdet mellem Herlufsholm og Herlovianersamfundet har aldrig været intimere og hjerteligere end i din Forstandertid, og du har altid været parat til at drøfte de Planer, vi kom med, og yde din Bistand til deres Gennemførelse. Jeg erindrer talrige hyggelige Diskussioner gennem disse 23 Aar, men skal nøjes med at erindre om vore mange Samtaler i Anledning af mine store Planer om at faa hele Herlufsholm med som vore Gæster til vort 100 Aars Jubilæum i 1950. Du havde mange Betæneligheder, dels ved at bryde Traditionen med Trollestef paa Herlufsholm, men ogsaa fordi VII Klasse derved maatte give Afkald paa Trolleballet og den dermed følgende Ret til at indbyde Gæster i deres sidste Skoleaar. Du gik dog loyalt ind paa at høre Drengenes Mening, og da de var villige til at fejre Dagen i Herlovianersamfundet, opgav du din Modstand. Jeg tror ikke, vi havde kunnet gennemføre vore Jubilæumsplaner under en Forstander, der ikke selv var Herlovianer, og vi bevarer alle en dyb Taknemlighed overfor dig i den Anledning.

Ogsaa paa vor Klasses Vegne vil jeg bringe dig en Tak. Vi glemmer aldrig de straalende og samtidig saa hyggelige Festaftener, vi havde sammen i Forstanderlejligheden ved vore forskellige private Studenterjubilæer, og er blot kede af, at vi altsaa nu maa opgive Tanken om at samles der igen i 1963 til 60 Aars Jubilæet.

Til Slut mange Hilsner og gode Ønsker for dit kommende Otium.

Din hengivne
Viggo Loft.

Departementschef Erik Dreyer ('10):

Den 1. februar 1936 blev sparekasseinspektør Ernst Moltke udnævnt til forstander for Herlufsholm skole og gods.

Herlovianersamfundets**tidligere og dets nuværende formand****hylder og takker****greve Ernst Moltke ('03)****for hans forstandertid**

Når grev Moltke den 1. februar 1960 efter ansøgning fratræder forstanderskabet, har han således været forstander for vor gamle skole igennem 24 år. Grev Moltke fylder i 1960 75 år, og det er derfor forståeligt, at han nu har ønsket at blive fritaget for det ansvar, som hviler på forstanderen for Herlufsholm, og for den betydelige arbejdsbyrde, som dette hverv medfører.

Da grev Moltke den 12. februar 1936 blev indsat som den nye skoleherre, udtalte han i sin tiltrædelsestale, at skolen på den ene side til enhver tid måtte følge med i udviklingen, i ingen henseende stå tilbage, men være i forreste linie med hensyn til, hvad en skole kundskabsmæssigt kan præstere, og at skolen på den anden side måtte værne om alt det bedste, der er nedarvet fra fædrene, de højtidsfulde og de lyse og glade traditioner.

Der er ingen tvivl om, at grev Moltke gennem alle de 24 år som forstander stedse har erindret sig disse ord og til enhver tid har gjort sit yderste for at realisere dem. Det med traditionerne var det letteste at gennemføre. Det slår derimod næppe fejl, at det andet mål: stedse at lade skolen være på højde med udviklingen har givet forstanderen mange bekymringer, måske søvnløse nætter.

Antallet af dipole er steget stærkt i dette åremål, og dette forhold har nødvendigvis måttet give forstanderen mange svære overvejelser. Planer om nybygninger og ombygninger på Herlufsholm har da også hele tiden stået på tapetet, og vi véd, i hvor høj grad forstanderen har ønsket at kunne gennemføre dette. Men vi véd også, hvor store vanskeligheder økonomien rejste herfor. Udgifterne ved driften af Herlufsholm steg og steg, og driftsindtægterne kunne ikke følge med. Forskellige omlægninger, derunder skolens overtagelse af driften af avlsgården og intensivering af skovbruget, forbedrede ganske vist økonomien, men ikke så meget, at man kunne tillade sig at investere større kapitaler i bygningsforanstaltninger. Det må have hvilet som et frygteligt tryk på forstanderen.

Vi véd da også, med hvilken taknemlighed forstanderen modtog den betydelige hjælp, som nogle af vore gamle kammerater stillede til rådighed for skolen, og som gjorde det muligt at realisere nogle af planerne.

Og lad os ikke glemme de bekymringer, som besættelsesårene må have givet forstanderen for Herlufsholm. Vi andre tænkte ofte med rædsel på, hvad der i disse år kunne overgå vor gamle skole – men hvor meget stærkere må ikke ængstelsen herfor have hvilet på forstanderen.

Herlufsholms forstander 1936–1960, greve Ernst Moltke.

I grev Moltke fik Herlufsholm som forstander en »gudfrygtig og velbeskeden Adelsmand«. Det gudfrygtige prægede allerede tiltrædelsestalen og har hele tiden været en ledetråd for forstanderen. Og hans beskedenhed mødte vi jo altid dernede på skolen. Stille, næsten umærkeligt søgte han Trollemorgen ind i sin stol i kirken, og ved alle andre lejligheder virkede han uden ydre effekter. Men vi véd også, at man ikke deraf skulle lade sig forlede til at tro, at han ikke havde sine bestemte meninger og sine meningers mod.

Når grev Moltke nu snart går af som forstander, kan han gøre det i bevidstheden om at have taget godt vare på Herlufsholm i de 24 år. Vi gamle Herlovianere bringer ham vor varmeste tak herfor, og vi føjer dertil en tak for den interesse, hvormed han altid lyttede til os, når et eller andet vedrørende Herlufsholm lå os på hjerte, og for den følelse han gav os af altid at være velkomne nede på vort gamle fosterhjem.

Vi ønsker grev Moltke et lyst og lykkeligt otium.

Erik Dreyer.

TROLLE-VÅBENET

af Sven Tito Achen (40)

Det er løjerligt, at en så iøjnefaldende og karakteristisk ting i forbindelse med Herlufsholm og livet dér som stifternes våbener, hidtil ikke har fristet nogen til en undersøgelse. Disse to smukke våbener, der klæder hinanden så brillant, er vidt forskellige i oprindelse og historie, og er nok værd at se nærmere på.

Medens Gøernes ibskal (som jeg skal vende tilbage til i en anden artikel) er en af heraldikens alleralmindeligste figurer, er *trolde* så sjældne som det er muligt at blive. Bortset fra den norsk-danske familie *Cold*, der siden 1600-tallet har ført et *trolde-hoved* i sit skjold, er Trollernes trolde den eneste i Skandinavien, trolde hjemland, og dermed utvivlsomt i verden*).

Heraldikens Oprindelse

Læsere som ikke tidligere har beskæftiget sig med heraldik, vil måske få større udbytte af det følgende, hvis nogle få ord om heraldikens opkomst og væsen forudskikkes.

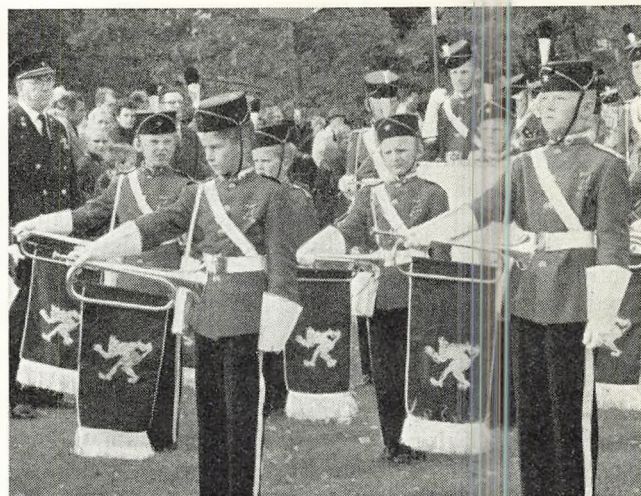
I maj måned 1097 førte Hertug Godfred af Bouillon sin del af det Første Korstogs ridderhær over Bosporus, fra Europa til Lilleasien. Der findes en detaljeret beskrivelse af de vesteuropæiske ridders udseende og udrustning, af den byzantiske prinsesse Anna Komnena, fra nogle år senere, hvori hun bl. a. skriver om deres skjolde »at de på den udvendige side er glatte og blanke, og har en bukket af skinnende kobber«.

På det Andet Korstog derimod, der fandt sted i årene 1147-49, véd man fra mange vidnesbyrd, at fyrster og riddere havde *individuelle våbenmærker i farver på deres skjolde*. Det man forstår ved heraldik er med andre ord opstået i første halvdel af 1100-tallet, mellem det første og det andet korstog.

Det første heraldiske våbenmærke i Danmark er muligvis blevet ført af Kong Svend Grathe (1146-57); der er visse ting, der kunne fortolkes i den retning. Men det er i alle fald sikkert, at Valdemar den Store (1157-82) havde et våbenmærke, nemlig de tre løver i det hjertestrøede skjold, som den dag i dag er Danmarks våben. En ting af stor ælde og skønhed. Bliver den påskønnet?

De ældste *bevarede* eksempler på danske adelsmænds våbener, er tre segl der hænger under et dokument i arkivet i Schwerin, dateret 4. juli 1224. Af danske borgerlige våbener (hvoraf der er mange flere end adelige) findes det ældste bevarede i »*civis Roskildensis*« Truid Romildsens segl fra 1277. Fra 1200- og 1300-tallet kendes også købstads- og herredssegler af heraldisk karakter, senere udviklet til regulære våbener.

*) Eller rettere sagt: den var, indtil for små 30 år siden. I 1932 lod *Vejen Kommune* i Sønderjylland imidlertid tegne sig et våben, og satte deri en trolde over et tandhjul mellem to kornaks. Vejens trolde er en gengivelse af Niels Hansen Jacobsens statue »Trolde der vejrer Kristenkød« (se figur 1).

1. *Vejen drengegarde med Hansen Jacobsens trolde (»der vejrer kristenkød«) fra Vejens Kommunevåben på fane, uniformer, og trompetgæng. Oktober 1959.*

Våbenmærkerne

Våbenmærkernes formål var oprindeligt rent praktisk, som *identifikation* og *ejermærke*. Det klareste og lettest genkendelige våben var det bedste, uanset hvad det forestillede, eller om det overhovedet forestillede noget.

Ved siden af funktionen som kendemærke kunne dog også andre hensyn gøre sig gældende. Våbenmærket kunne f. eks. afbilde et »totemdyr« med ønskværdige egenskaber (løve, ørn, osv.); det kunne illustrere indehaverens levevej: en okse for stude-eksportøren, uldsakse for fåreavleren, hestesko for smeden, osv.; det kunne give udtryk for religiøse idealer eller oplevelser (kors, tornekrans, ibskal, m.m.); og der kunne naturligvis også være andre, personlige grunde til valg af våbenmærke, som vi bare i de fleste tilfælde intet ved om i dag.

En meget stor gruppe, der både i heraldikens første tid og senere har nydt forståelig popularitet, udgjordes af de såkaldte *talende våbener*, som illustrerer eller alluderer til indehaverens navn eller en anden egenskab hos ham. »*Talen*« kunne være meget ligetil, f. eks. Kongen af *Castillen*, der førte et *kastel* som sit våben, eller mere udspekuleret: de engelske lord *Hastings* har et *ærme* som våben, sikkert fordi byen *Hastings* ligger ved Kanalen, på fransk *la Manche*, »*Ærmet*«.

Våbeners Betydning

Middelalderens våbener »betød« i reglen ingenting, i den forstand at de havde et symbolsk indhold.

I renessancen, da brugen af individuelle våbenmærker i kamp ikke længere var tidsvarende, og deres oprindelige, rent funktionelle karakter derfor gik i glem-

mebogen, blev våbener imidlertid overvejende brugt dekorativt og opfattet som symbolske. Nye våbener skulle helst »betyde« noget, de blev allegoriske og fortællende, og for de gamle våbeners vedkommende begyndte man ivrigt at (op)finde forklaringer på, hvorfor de så ud som de gjorde.

F. eks. havde Kongen af Portugal i sit våben 25 hvide kugler på blå bund, oprindeligt blot nagler til forstærkning af skjoldet, af dekorative grunde senere anbragt 5×5 . Hvad kunne de »betyde«? Jo naturligvis – forklarede Portugals nationaldigter Luis de Camoes – de fem grupper betød fem konger som Kong Affonso (i 1200-tallet) havde overvundet, og de 25 kugler symboliserede de 30 sølvpenge som Kristus blev forrådt for, idet de 5 i midten af skjoldet talte dobbelt!

Slige fortolkninger blev grebet med begejstring af tiden. Næsten ingen af dem havde det ringeste med virkeligheden at gøre, men det har på ingen måde nedsat deres sejlivethed.

En særlig gruppe af sene »våbenforklaringer« udgøres af dem, der hævder at familiens våben er taget til minde om og illustrerer en særlig frygtløs bedrift, opofrende handling, ridderlig indsats, eller lignende, fra stamfaderens side. Muligvis hører Trolle-våbenet til i denne gruppe. Herom er der to meninger, se senere.

Slægten Trolle

Den første person der kendes, som med sikkerhed tilhører familien Trolle, er Herlufs farfars farfars far, den svenske ridder *Birger Knutsson Trolle*, ejer af gårdene Bo og Ed i Østbo Herred i Småland; han omtales i 1360'erne, blev slået til ridder før slaget ved Gata-skogen 1365 mod Albrekt af Mecklenburg, og døde senest 1381.

Muligvis kan familien føres endnu to slægtled længere tilbage, med *Knut Birgersson* og *Birger* (nævnt 1318), men dette kan ikke bevises. I øvrigt er disse to personers navne omtrent det eneste, man ved om dem.

Birger Knutsson Trolles søn var ridderen *Birger Birgersson Trolle* »den Gamle« til Bo og Ed, død tidligst 1440. Hans søn var svensk rigsråd og ridder *Birger Trolle* »den Unge« til Bergquara, død vistnok 1471.

Hans søn igen var Herlufs farfar, svensk rigsråd og ridder *Arvid Trolle* til Bergquara, død 1505. Og hans søn, Herlufs fader, var *Joakim* eller *Jakob Trolle* til Lillø i Skåne (1475–1546), den første af slægten som slog sig ned i det Danske Rige.

2. Birger Knutsson »Trwll«s segl fra 1367 med slægtens oprindelige våben, det tredelte skjold, (eller muligvis: et smalt gaffelkors). Farverne kendes ikke. Omskriften, som er meget utydelig, lyder: »S(igillum) Birgeri Knvtss«. Seglet findes under et dokument i det svenske rigsarkiv. Efter Sjögren.

Herluf Trolle (1516–65) havde flere brødre, men kun én af dem førte slægten videre: *Niels Trolle* (1520–65), hvis sønnesøn, der også hed *Niels Trolle* (1599–1667), blev fader til bl. a. *Birgitte Trolle* (1631–87) der i 1672 blev Friherreinde af Brahetrolleborg, og til *Arvid Trolle* (1653–98), der er stamfader til de yngre svenske Troller.

Den sidste danske Trolle døde i 1782. Den svenske linie, der blev friherrelig i 1816, florerer stadig.

Navnet Trolle

I middelalderen var faste slægtsnavne blandt adelen sjældne; man kaldte sig i reglen efter sin faders fornavn: Knud Pedersøn, Holger Knudsøn, osv., uanset at man måske tilhørte en af de familier, der senere er blevet kendt som f. eks. Gyldenstjerne, Huitfeldt, Rosenkrantz, osv. Efterhånden tog dog flere og flere adelsfamilier faste slægtsnavne, især efter Frederik I.s forordning derom 1525. Når en slægt tog navn, var det almindeligt at den – som de tre nævnte eksempler – kaldte sig efter sit våben eller en del af det: den gyldne stjerne, det hvide felt, kransen af roser (på hjelmen), osv.

Ligesom formodentlig de fleste andre troede jeg tidligere, at det også var gået således til med slægten *Trolle*, altså at *trolde-våbenet* var ældre end *Trolle-navnet* og ophav til dette. Men sådan forholder det sig ikke.

Trolle-navnet føres allerede 1367 af slægtens første sikre medlem, Herlufs farfars farfars far, Birger Knutsson, der i et dokument fra dette år betegnes som »*Birger Trwll«*. I hans segl under dokumentet ses hans våben, der ikke indeholder en trolde, men er et aldeles »neutralt« skjold, delt i tre felter ved et såkaldt gaffel-snit (se figur 2).

Birger Knutsson »Trwll«s søn *Birger Birgersson Trolle den Gamle* er den første, der fører et våben med en trolde i. Det ældste bevarede eksemplar sidder i hans segl under et dokument dateret Linköping 1. juli 1402.

Navnet er altså uimodsigeligt ældre end våbenet. Den svenske filolog *L. F. Låffler*, der i svensk Personhistorisk Tidskrift 1903–09 har skrevet om *Några svenska »talande vapen«*, peger yderligere på, at hvis våbenet havde været ældst, og navnet havde været taget efter våbenets trolde, burde slægtsnavnet have været *Troll* (uden »e«), hvilket er det svenske ord for trolde, medens *Trolle* (med »e«) kun kan opfattes som en afledning af et andet ord.

Men hvorfra har da den første Trolle afledt sit navn? En svensk genealog, *P. Sjögren*, skriver i sit meget grundige værk »*Släkten Trolles Historia intill År 1505*«, 1944, på side 33: »Mest troligt är ... att släkten erhållit sitt namn efter någon plats eller något föremål i trakten, med vilka övernaturliga händelser ansetts vara förknippade«. Østbo Herred i Småland, hvor Trollerne havde deres stamjord, er særligt rigt på stednavne med *Troll(e)*-. Sjögren nævner Trolleborg, Trolleklippa, Trollerike, Trollhuvud, Trollås og Trollekulla, alle navne der eksisterede i middelalderen. Af disse mener han, at der er størst sandsynlighed for at Trollerne har deres navn efter »*Trolleklippa*, där enligt den ännu levande traditionen riddarens möte med trollen under julnatten skall ha ägt rum«.

3. Maleriet fra slutningen af 1500-tallet i Voxtorp Kirke i Småland gengiver fire faser af herremandens møde med trolden. Længst til højre kommer manden ridende på vej til kirke sammen med en ledsager. Til højre for midten rækker fristerinden ham et drikkehorn; bag ved hende har Trolleklippa rejst sig på fire pæle. I billedets venstre halvdel sprænger herremanden bort fra stedet forfulgt af en flok trolde; han holder hornet i venstre hånd. Forrest til højre ligger den nu til en troldkvinde forvandlede, halshuggede fristerinde, sådan som manden så hende på tilbagevejen fra kirken. Billedet måler 175 x 120 cm, og er her gengivet efter Gustaf Näsströms inspirerende værk »Forna Dagars Sverige« 1-2, 1941-48, 2. bind side 309. Indskriften lyder, foroven: »Huru trolla klippa syntes stå på 4 stolpar om Julanatt och the som...«. Forneden: »Huru Högvälborne Herren på Edh reste om Julia natt til thetta Heliga Tempell och när han kom til trolla klippa kom en Jungfru och drack Herren til med ett horn, som hade 300 färgor och han tog hornet med then vänstra handen och slog dräggen efter sig och grep til swärdet med den högra och högg halsen af henne, och han red til kyrkian och the andra trällen följde efter at taga hornet men kunde intet bekommat«.

Ridderens Møde med Trolden

Den tradition som Sjögren hentyder til, kendes tidligst fra en ligprædiken som Biskop Petrus Jonæ i 1620 holdt over Fru Anna Turessdotter Trolle, enke efter en fransk adelsmand i svensk tjeneste.

Bispen genfortæller et sagn som Fru Anna selv har fortalt ham til forklaring af, hvorfra slægtens navn og våben stammede. Hendes stamfader, en unavngiven »gudfrygtig herre«, der boede på gården Ed (en af Trollernes stamgårde) i Østbo Herred i Småland, var tidlig julemorgen på vej til »julottan« i Voxtorp Kirke, lidt sydøst for Värnamo, da Satan viste sig for ham i en skøn kvindes skikkelse og fristede ham. Kvinden rakte ham et drikkehorn, som han tog med venstre hånd og kastede drikken ud af, medens han med højre hånd greb sit sværd og »i det hellige nyfødte barns Jesu Kristi navn« hug kvindens hoved af.

Da ridderen kom tilbage efter gudstjenesten, lå kvindens krop og hoved stadig på vejen, men nu forvandelt til »sådan skapnad, som Trollars vapen ännu i många uthuggne stenar finns«. Drikkehornet blev af

familien overdraget domkirken i Växjö til opbevaring. Da danskerne i 1570, under den Nordiske Syvårskrig, brændte Växjö af, forsvandt dette horn »som slægten ikke ville have mistet for flere godser«.

I Voxtorp Kirke findes den dag i dag et maleri af ridderens møde med troldkvinden ved Trolleklippa (se figur 3). Det er udførligt behandlet af Edvard Wibeck i en dybtgående og intelligent artikel om »Sågnen från Trolle-klippa« i Värnamo Hembygdsförenings Årsbok 1952. Wibeck bedømmer billedet til at være malet »snarast i slutet av Johan III:s tid«, dvs. før 1592, og mener at det er Trolle-slægten der har ladet det udføre og opsætte i kirken som et minde om deres stamfaders bedrift, efter at selve hornet var gået til grunde 1570.

Hornet

Wibeck anser nemlig hornet for en realitet.

Han er naturligvis klar over, at der både i Sverige og udlandet findes andre sagn af lignende type knyttet til andre familier og lokaliteter; en af hensigterne med hans artikel er netop at påvise, at et af disse sagn, det

kendte om »Ljungby horn och pipa«, der er knyttet til herregården Ljungby i Skåne, kun er en aflægger af Trolle-sagnet, vandret gennem Herluf Trolles faster, Margareta, der i 1498 blev gift med Jens Holgersen Ulfstand på Glimmingehus, og deres datter, Cecilia, der omkring 1525 blev gift med Knud Pedersen Gyldestjerne, den daværende ejer af Ljungby.

Wibeck mener, at der må ligge en eller anden virkelig hændelse til grund for sagnet om hornet. »Ett hornliknande föremål har tydligen funnits, som på ett märkligt och fantasieggande sätt kommit i Trollesläktens ägo vid en tidpunkt, som redan i slutet av 1500-tallet låg mycket långt tillbaka i tiden, och vilket räknades som en dyrbar släktklenod«.

Wibeck hævder, at netop Trollernes hjemegn, det øde og svært fremkommelige Finnveden, var en af de egne af Sverige, hvor hedenskabet holdt sig længst, og hvor der derfor »sikkerligen meget länge« herskede spænding mellem hedninger og kristne. Han peger på både stednavne og arkæologiske fund som visende, at der har været adskillige hedenske kultpladser i omegnen af Värnamo, deriblandt centre for en frugtbarhedskult, der udøvedes ved hellige søer.

Wibeck citerer en forsker P. Wieselgren, der mener at Trolleklippa, ved søen Flären, har været en sådan »gammel hednisk kultplads«. I dag, hvor vejen ved Trolleklippa er udvidet til et meget bredt anlæg, og hvor søen er blevet inddæmmet og udtørret, ser Trolleklippa ikke synderlig trolldsk ud, men så sent som i 1667 blev den betegnet som et »grymt berg«. På østsiden af klippen findes en af store klippeblokke dannet hulhed, som den dag i dag af stedets befolkning kaldes »blodsgrottan« eller »offergrottan«.

Wibeck selv drager ingen konklusioner, men nøjes med at referere Wieselgren. Denne antager at sagnets

»upphov är en episod, som timat under brytningstiden mellan heden och kristen tid. En kristen man skulle då överraskande ha kommit till en hednisk kultfest, huggit ned någon officiant – troligen en kvinnlig sådan – och tagit ett vid kulten använt horn«.

Rekapitulation

To forklaringer af Trolle-våbenet står over for hinanden, en nøgtern og en fantastisk.

De to videnskabsmænd Löffler og Sjögren mener, at den smålandske stormand Birger Knutsson (eller en af hans forfædre) senest i året 1367 tog navnet *Trolle* efter en lokalitet, Trolleklippa, på eller i nærheden af slægtens besiddelser, hvortil der muligvis knyttede sig et sagn om hans stamfaders kamp med en trolld (men sagnet kan også være senere end navnet, som en forklaring på dette). Birger Knutssons søn, Birger den Gamle, ændrede derefter, inspireret af slægtsnavnet (og evt. sagnet), senest 1402, faderens våben til en trolld.

Wibeck og Wieselgren mener mere varmen, at der må være en realitet bag overleveringen om Ridderens Møde med Troldkvinden: En kristen mand overrasker i brydningstiden mellem hedenskab og kristendom en hedensk præstinde under en offerhandling (hornet). Hun »fristede ham«, som sagnet siger; i frugtbarheds-ceremonier har deltagerne sikkert været nøgne. Den kristne mand slog hende ihjel, og tog hornet med sig. I tidens løb blev afgudspræstinden til en troldkvinde, og beretningen satte sig frugt i stednavnet, slægtsnavnet, og slægtsvåbenet. Forekomsten af det tredelte våben (som Wibeck slet ikke kommer ind på) udelukker ikke denne mulighed.

Lyder Wibeck-Wieselgrens forklaring usandsynlig? Umulig er den ikke. Hvad jeg selv mener? Jeg ville ønske, jeg turde tro på den.

A

B

C

4. Troldeagtige væsener fra middelalderlige kirker, tre eksempler blandt mange, der viser at en trolld udmærket kan have hovedet på maven, med eller uden et andet hoved på det (for mennesker) normale sted. De to yderste (der synes at være af hunkøn): kalkmalerier fra omkring 1500, fra Råby Kirke og Marie Malene Kirke, begge i Randers Amt. Fot. Nationalmuseet, tidligere gengivet i R. Broby-Johansen »Den danske Billedbibel« 1947. I midten: skulptur fra 1200-tallet på portalen til katedralen i Chartres i Nordfrankrig. Bemærk figurens narreagtige hoved.

5. Frontispice-træsnit fra Niels Hemmingsens Ligprædiken over Herluf Trolle, 1572. Øjensynligt en huntrold. Læg mærke til, at hovedet på bugen ikke er det afhuggede hoved. Det hører til dér hvor det sidder! Billedet er her med vilje spejlvendt, for at trollden kan vende den rigtige vej (se side 50).

Hovedet

Men selve våbenet? Giver det ikke et fingerpeg, at trollden heri er hovedløs?

Desværre ikke. For det første har trollden i Trolle-våbenet ikke altid været hovedløs; det er et træk, der først har fæstet sig efterhånden. For det andet: Hvordan ser en trolld ud? en normal, velskabt og uskadet trolld?

Når man studerer middelalderens gengivelser af trolde, f. eks. i kirkeskulpturer eller kalkmalerier, vil man hurtigt se, at trolde kan have meget forskellig anatomi, uden at man kan sige, at den ene er mere normal eller unormal end den anden. Een trolld har sit hoved på halsen, som et menneske. En anden trolld har sit hoved på bugen, vel at mærke *ikke* et løst, afhugget hoved anbragt dér, men øjne, næse, mund voksende ud af selve maveskindet (og ingen »halsstub« der antyder, at der burde have været eller tidligere havde været et hoved på skuldrene. Se figur 4 A). En tredje trolld har hoved *både* på skuldrene og på maven (se figur 4 B og C). En fjerde har tillige hoveder på knæ, albuer, penis, og halespids. Osv.

Trolle-våbenets udvikling kan tænkes foregået således:

Man satte »en trolld« i skjoldet. Figuren tegnedes som den pågældende kunstner eller håndværker (gravør) forestillede sig en trolld, snart med hovedet på halsen; snart – »for åstadkommande av en trolsk effekt«, som Löffler siger – med hovedet på bugen, men »organisk«, som hørende til dér; snart med hoveder begge steder. Ved kopiering af slidte signeter eller utydelige seglaftryk skete det, at et ansigt på bugen blev overset. Man opfattede trollden som helt igennem hovedløs, og under indflydelse af sagnet afbildedes denne trolld efterhånden, som om hovedet var blevet *hugget af*.

Det er tænkeligt, at det er den hovedløse trolld i skjoldet, der har givet anledning til sagnet. Dette skulle i så fald blot være en af de opdigtede »forklaringer« af et våbens oprindelse eller »betydning«, som renæssancen holdt så meget af.

Senere skete der det, at hovedet på maven opfattedes som trolldens *afhuggede* hoved. Dette er imidlertid aldeles meningsløst. Hvorfor i alverden skulle det afhuggede hoved anbringes der? Hvorfor ikke mellem trolldens ben, i dens ene klo (som f. eks. på jerngitteret til Trollernes kapel i Roskilde Domkirke), eller et andet sted? Opfattelsen af mavehovedet som trolldens *afhuggede* hoved tilhører en fantasiforladt eftertid, der ikke længere anede, hvordan en trolld så ud.

Denne misforståelse er dog nærmest af *verbal* karakter, stammende fra *beskrivelser* af våbenet, snarere end fra *gengivelser* af det.

Variationer

Trollden og dens hoved varieres på seks forskellige måder:

1. Med hoved på halsen alene. Dette synes f. eks. at være tilfældet med et af Birger Trolle den Gamles segl, brugt 1411 og gengivet i Thiset »Danske adelige Sigiller fra det 15., 16. og 17. Århundrede«, 1905. Se også figur 9.

2. Med hoved både på halsen og på bugen. Ifølge Sjögren er dette tilfældet ved det ældste trolldesegl som findes, Birger Trolle den Gamles segl fra 1402; det er gengivet i Sjögrens bog, men er meget utydeligt. Se også figur 4 B og C.

3. Med organisk ansigt på maven og halshovedet afhugget. Denne type kendes allerede fra Birger Trolle den Unges sigil 1444 og har tidligere været almindelig. Den er brugt i Niels Hemmingsens berømte ligprædiken (se figur 5), ved Trollestamtavlen i Danmarks Adels Årbog 1891, og på Herlufsholm f. eks. i skolens exlibris.

En trolldetype med naturligt mavehoved, men helt uden antydning af hals, som f. eks. på kalkmaleriet figur 4 A, mindes jeg ikke at have set i et Trolle-våben.

4. Helt uden hoveder. Allerede fra 1400-tallet sikkert det almindeligste. De fleste Trolle-segl i »Danske adelige Sigiller«, alle Herluf Trolles egne tre forskellige segl (se f. eks. figur 6), og størsteparten af trolldene på danske ligsten fra 1500- og 1600-tallet hører til denne type. I Sverige fører familien Trolle *kun* den helt hovedløse trolld (figur 7). På Herlufsholm ses der eksempler på Herluf Trolles portræt i Festsalen og i Bibliotekets vindue.

5. Med et tilsyneladende *afhugget* hoved på maven. Denne opfattelse er specielt dansk, manifesterer sig ikke før op i 1500-tallet, og blev næppe almindelig før

omkring 200 år senere. »Lexicon over adelige Familier i Danmark, Norge og Hertugdømmerne«, 1782–1813, er vist det første trykte sted, hvor mavehovedet angives at være et løst hoved, som er anbragt dér, men dette værk så dagens lys, da den heraldiske forståelse stod i nadir, og forklarede f. eks. trolden således: »en rød figur, som en satyr«!

»Nyt dansk Adelslexikon« 1904 gentog forklaringen; det er efter plancherne til dette værk, den såkaldte Storcks Våbenbog fra 1910 (se figur 8), at f. eks. våbenerne på Bibliotekets gavlvæg er tegnet. Den storartet udførte trolde (fra ca. 1668), der bærer prædikestolen i Gaunø Kapel, synes også at høre til denne type.

6. Ved siden af disse fem typer kender man et par segl, hvis skjoldfigur udgøres af hovedet alene (se figur 10A). Indehaverne af sådanne segl har dog alle tillige, ved andre lejligheder, brugt segl med hele trolden i.

Troldens Udseende i øvrigt

Hvis man ikke rigtig husker hvordan f. eks. en muslingskal ser ud, eller hvis flere opfattelser står mod hinanden, har man altid den udvej at gå til tingen selv. Men ved en trolde ...

Andre fabelvæsener, som f. eks. enhjørning, lindorm, drage, grif klarer sig, fordi de er så almindelige i heraldiken, at der har dannet sig en norm. På grund af troldens heraldiske eksklusivitet har den imidlertid ikke engang det.

Betragter man familien Trolles hundreder af våbengivelser fra 1402 til i dag, på sigiller, ligsten, portrætter, og andetsteds, vil man se, at omtrent det eneste faste i gengivelsen af trolden, er *halen*. Den kommer man ikke udenom, og for at fremhæve den, holder trolden den i reglen i sin ene klo. I øvrigt kan trolden være hårløs eller ladden, undertiden med lange hårtotter ved albuer og knæ, der også kan være forsynet med hornagtige spidser. Trolden kan have fingre eller lange klør (ikke nødvendigvis fem), eller selve hånden kan være erstattet af en rovfugleagtig klo. Benene kan have menneskefødder, mere eller mindre djævlagtige, med spidser og hårtotter; fugleklør; eller endog klove.

Hovedet gengives oftest med horn (to eller tre), spidse, krumme, snoede, eller hvad der nu forekommer mest hårrejsende. Somme tider med vrængende mund med store, spidse tænder i, eller med store, spidse eller hængende ører.

Troldens *køn* er et lille kapitel for sig. På nogle af de første Trolle-våbener, jeg studerede, var kønnet øjnefaldende. På Arild Huitfeldts ligsten i Herlufsholm Kirke (hans moder var en Trolle) er trolden af-

6. Et af Herluf Trolles segl, med en helt hovedløs trolde. Fra T. A. Becker »Herluf Trolle og Birgitte Gøye«, 1865. Der kendes to andre HT-segl (gengivet i »Danske adelige Sigillere«), og på ingen af dem har trolden hoved, hverken oppe eller nede.

7. De svenske Trollers våben. Slægtens overhoved, som er friherre, fører det dog i en noget anden form. De svenske Trollers trolde har hverken hoved på hals eller bug. Ligesom i mange andre afbildninger er kønnet forbigået. Normalt ville dette være uheraldisk; heraldikeren bør fremhæve det væsentlige ved en figur, herunder om muligt kønnet. I heraldikens bedste tid blev kønnet undertiden ligefrem malet i en fra den øvrige figur afvigende farve, for ikke at blive overset. Men måske kan man akceptere en undtagelse i dette tilfælde: når der er trolde uden hoved på det sædvanlige sted, kan noget lignende ventænkes med kønnet. Tegning af Jan Raneke.

gjort af hunkøn; den vender decent bagen til, men afslører sig foroven. Til gengæld er begge troldene på Børge Trolles ligsten (også på Herlufsholm) uden al tvivl af hankøn, oven i købet af betydelig potens. Også trolden på et af Herluf Trolles signeter såvel som den på det lille alter i kirkens søndre korsarm, er tydeligt hantrolde.

Dette fik mig en overgang til at tro, dels at troldens køn rettede sig efter våbenets indehavers, dels at hovedet på maven i senere våbener måske var flyttet derned af en mindre robust eftertid som et heraldisk figenblad. Som det er fremgået af det foregående, havde denne teori intet på sig. De mange hantrolde (se f. eks. figur 9. En andet udpræget eksempel ses på stolestaderne forrest til højre i Herlufsholm Kirke) skyldes utvivlsomt traditionen fra sagnet om Ridderens Møde med Fristerinden.

Farverne har der aldrig været tvivl om: rød trolde i gult felt, og de samme farver gentaget på hjelmfigur og hjelmklæde. Sådan er farverne i de ældste farvelagte gengivelser af våbenet jeg kender: Herluf Trolles portræt fra ca. 1551 og epitafiet i Herlufsholm Kirke fra 1568, og sådan er de uden nogen afvigelse i alle senere farvelagte våbener eller våbenbeskrivelser.

Hvis man ønsker det, kan guld anvendes i stedet for gul (ligesom sølv/hvidt kan bruges efter behag); de er heraldiske synonymmer.

8. Det danske Trolle-våben efter H. Storcks Våbenbog, 1910. Dertilsvarende tekst i »Nyt dansk Adelslexikon«, 1904, betegner udtrykkeligt hovedet på maven som troldens »afhuggede« hoved, men i og for sig fremgår dette jo ikke af tegningen, se figur 4 C.

Hvilken Vej bør Trollden vende?

Et skjold bæres på venstre arm, og for at et våben-
dyr kan vende tænder, klør eller horn, og ikke halen,
mod fjenden, må det vende mod højre for bæreren =
mod venstre for beskueren. Denne side kaldes i heral-
diken »dexter«; den modsatte side er »sinister«.

Når to eller flere våbener anvendes sammen, vendes
deres figurer imidlertid ofte, af »courtoisie«, mod en
midterakse. Dette er især almindeligt med ægtepars vå-
bener, i hvilke tilfælde mandens våben (til venstre)
spejlvendes, så figuren ser mod hustruens våben. He-
raldisk courtoisie anvendes også ofte i exlibris og lig-
nende, hvis våbenfigur i så fald er orienteret mod bo-
gens titelblad (se figur 5).

Da Herluf Trolles våben, på Herlufsholm og andet-
steds, bogstaveligt talt altid ses sammen med Birgitte
Gøyes, kender man det næsten kun i courtoisie-stil-
lingen, men denne er kun således for tilfældet, og bør
aldrig benyttes når Trolle-våbenet bruges alene. Det er
en grov fejl, når det sker, f. eks. på skolens Fodbold-
mærke eller skoleholdets fodboldbluser.

Hjelmfiguren

Til et våbenskjold hører i reglen også en *hjelm*,
selv om skjoldet udmærket kan bruges alene. Hjelmen
er dækket af et *hjelmlæde*, oftest tunget og fliget,
og efterhånden så udartet og stileret, at det i renæs-
sancen og senere opfattedes som løvværk.

Over hjelmlædet ses *hjelmfiguren*, der fremstilledes
af træ, læder, og tøj, og spillede en rolle ved turnerin-
ger. I hvilket omfang den har været brugt i krig, om
overhovedet, er der ikke enighed om. Det er en almin-
delig fremgangsmåde i heraldiken at nøjes med *en del*
af sin skjoldfigur som *hjelmfigur* – af et dyr eller fa-
belvæsen f. eks. hovedet – og der er derfor intet spe-
cielt tankevækkende i at Trollerne satte et troldehoved
på deres hjelm.

Hovedet på hjelmen gengives næsten altid mellem
to 3-tals-lignende figurer, som kaldes »ulvesakse«, dvs.
ulvefælder (se figur 5-6-7-8). Ældre genealogiske vær-
ker anfører som årsag hertil en tradition i familien
Trolle, om at dens medlemmer engang havde ført til-
navnet »Ulve«, og at deres våben havde været en eller
to ulvesakse. Herom vides imidlertid intet.

Efter min mening er hjelmens »ulvesakse« intet an-
det end en misforståelse for et par enorme, vædderag-
tige troldehorn, og sådan tegnes de da også af og til
endnu, f. eks. i C. A. Klingspor »Sveriges Ridderskaps
och Adels Vapenbok«, 1890. I tidens løb er »ulve-
saksene« undertiden blevet yderligere misforstået, som

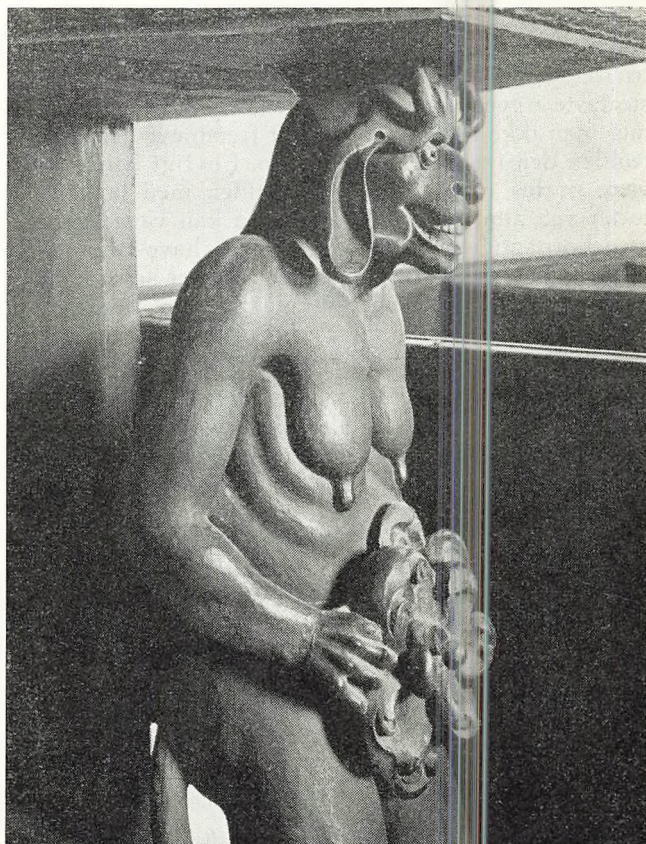
sløjfer eller blomsterranker, ja »Lexicon over adelige
Familier ...« fra 1813 beskriver dem som »en hul, fir-
bladet rose«!

Narrehovedet

Et af de klenodier, der opbevares i Herlufsholm Kir-
ke, er Herluf Trolles sværd, nøje beskrevet og afbil-
det i Henry Petersen »Minder om Herluf Trolle og
Birgitte Gøye i Herlufsholm Kirke«, 1897. Ifølge Hen-
ry Petersen er sværdet »bestemt forfærdiget på bestil-
ling«; det menes at være en gave fra Birgitte til Her-
luf, måske ved deres bryllup i 1544.

De to øskener, som sværdskeden er beregnet til at
hænge i, er udformet som en *ibskal* og et *narrehoved*,
og narrehovedet går så ofte igen i sværdets udsmyk-
ning (se figur 10B), at der må være en hensigt med det:
der kan ikke være tvivl om, at narrehovedet har været
opfattet som Herluf Trolles våbenmærke.

Dette er egentlig en nærliggende fejltagelse. Et trol-
dehoved med horn, strittende hår, lange skægtjævser,
og fortrukket ansigt, kan meget let mistages for et
vrængende narrehoved med narrehue, især i et slidt
signet eller dårligt seglaftryk, måske mindre end 10
millimeter på den længste led. En våbensmed, der
havde fået et segl eller signet som forlæg, kunne der-
for let tænkes at tage fejl. En så kyndig forsker som
Francis Hackett gjorde det samme næsten 400 år se-
nere, da han i »Næstved St. Peders Kloster. Herlufsholm
Kirke«, 1915, omtalte narrehovedet på sværdet

9. I Vejlo Kirke, ikke langt fra Gaunø, bæres prædikestolen af en trolde, hvis
kon der i alle fald ikke hersker tvivl om. Figuren er udført af Abel Schreder
omkring 1668, og opsat af Niels Trolle. Rosen som trollden holder foran sig,
er utvivlsomt inspireret af hjelmprydelsen på Niels Trolles hustrus, Helle Ro-
senkrantz', våben. Fot. Nationalmuseet.

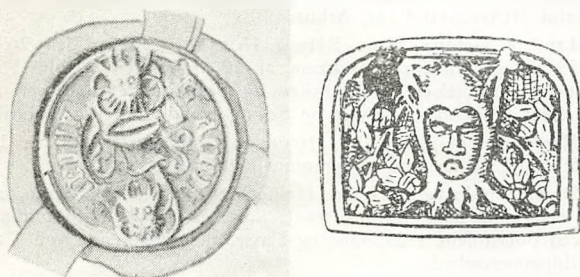

som »Trollernes ældre våbenmærke«, skønt der ikke er andet end dette sværd, der peger i den retning.

Mærkeligere er derimod, at selve Birgitte Gøye synes at have blandet trolden og narren sammen. I alle fald besidder Herlufsholm Bibliotek et Ny Testamente mærket »HT og BG 1551«, hvori der findes en tegning af et narrehoved betegnet »trol«, både tegning og underskrift ifølge Henry Petersen (p. 6) i Birgittes egen hånd.

Henry Petersen kalder det hele »et ejendommeligt vidnesbyrd fra kunstens side om den indgriben i hindens roller, som narren og djævelen åbenbare i de litterære kilder«, og henviser til en afhandling af S. Birket-Smith: »Djævelen og Narren i det gamle danske Skuespil« i Danske Samlinger 2. Række III p. 219, 1873-74. Af denne afhandling synes at fremgå, at man i middelalderen og senere sammenblandede djævle (trolde) og narre, både hvad udseende (se figur 4B) og væsen angik, og at de i den folkelige bevidsthed kunne spille omtrent samme rolle (i en kancelliregistrant fra 1539 kaldes Børge Trolle »Børge Diefuell«).

Desværre er af afhandlingens to afsnit kun det første, »Om Djævelen«, blevet trykt. Den bebudede fortsættelse, »Om Narren«, udkom aldrig, heller ikke i en ny udgave 1883.

10. Til venstre: et af Arvid Trolles segl, fra 1470'erne, med et troldehoved alene. Til højre: narrehoved fra Herluf Trolles sværd i Herlufsholm Kirke med fliget narrehue og bjældesnipper. Det er ikke mærkeligt at trolden og narren kunne sammenblandes. Seglet efter »Danske adelige Sigiller . . .«, sværddekorationen efter Henry Petersen.

Andre Familier Trolle

Til slut skal nævnes, at der findes en svensk familie »af Trolle«, adlet 1758, som påberåber sig slægtskab med de gamle Troller, hvilket dog aldrig er bevist. De fører trolden med hoved på maven sort i gult felt, og stående på grøn jord; på hjelmen et sort troldehoved mellem to svenske flag (se figur 11).

Endelig findes der to danske borgerlige familier Trolle, den ene nedstammende fra gårdmand i Holmdrup Rasmus Nielsen Trolde (ca. 1692-1757), og den anden fra musketer og værtshusholder i København Børge Christopher Trolle (død 1774). Ingen af disse familier synes at føre våben.

Det rigtige Trolle-våben

Som nævnt kan Trolle-våbenet inddeles i forskellige typer efter hovedernes placering. Hvilken type bør betragtes som den rigtige?

Det kunne tænkes at hovedernes anbringelse eller

11. Våben for den svenske familie »af Trolle«, der hævder at nedstamme fra de gamle Troller. De fører trolden sort, og stående på grøn jord, hvilket sidste er en heraldisk forringelse. Efter Klingspor.

fravær var udtryk for et system, angivende f. eks. ældste søn, yngre sønner, osv.; den slags »differentiering« er ikke sjælden i udlandets heraldik og kendes også i Danmark. Efter at have studeret et par hundrede gengivelser af Trolle-våbenet, i sigilværker, på ligsten og epitafier, på de 63 forskellige Trolle-segl i Rigsarkivets Seglsamling, og andetsteds, er jeg imidlertid sikker på, at variationerne i disse våbener ikke er udtryk for noget bevidst system. De er tilfældige og har ingen indbyrdes sammenhæng.

Middelalderens heraldik havde stor frihed i sine detaljer, og det ville være pedantisk i dag ud fra statistiske synspunkter at betegne en af disse æstetisk lige gode variationer som bedre end de andre.

Selv om de forskellige typer derfor alle kan siges at være lige gode, har der alligevel, de to steder hvor Trolle-våbenet stadig bruges, udviklet sig en norm, eller rettere – meget heldigt – tre forskellige normer for troldens udseende. Alle trolde har fået hovedet hugget af; på Herlufsholm har den imidlertid et hoved på maven, i Sverige er Trolle-familiens trolde aldeles hovedløs foroven såvel som forneden, medens familien »af Trolle« fører trolden med mavehoved, men sort.

Hjelmfigurens ulvesakse bør bevares som sådanne. Ganske vist er de sikkert som nævnt oprindeligt troldens horn, men misforståelsen har i alle fald et halvt årtusind på bagen; saksene er dekorative og består »the test of the boldly meaningless«.

Det herlovianske Trolle-våben bør følgelig se således ud: I gult felt en rød trolde med afhugget hoved og hoved på bugen, og holdende sin hale i venstre klo. Hjelmfigur: et rødt troldehoved mellem en rød og en gul ulvesaks. Hjelmskjold: rødt udenpå og gult inden.

12. Mangel på heraldisk sans går i reglen først og fremmest ud over heraldikens proportioner. Især er det almindeligt at gøre hjelmen og dens tilbehør for lille i forhold til skjoldet. Her ses et våben, hvis bestanddele er kønt proportioneret i forhold til hverandre. Fra ligstenen over Niels Krabbe og Anne Urup (hvis moder var en Trolle) fra 1560'erne i Alsø Kirke, Randers Amt. Fot. Nationalmuseet.

Personalia

Dødsfald:

Fhv. sognepræst Holger Axel SCHAUMBURG-MÜLLER ('05), døde den 23. oktober 1959.

Sekretariatschef, cand. jur. Jes Asmussen Schydt SPØHR ('13) afgik ved døden den 13. november 1959.

Tegne-, skrive- og sløjdlærer på Herlufsholm, maleren Albert SVENDSEN døde i oktober 1959, 69 år gammel.

Fhv. kontorchef i Ligningsdirektoratet Valdemar ANTHON ('95) døde den 24. juni 1959. Se nekrologen andet steds i bladet.

Professor, dr. med. Jørgen LEHMANN ('14), Gøteborg, er udnævnt til Kommandør af Nordstjerneordenen.

Godsejer Erik TILLISCH ('44), Rosenfeldt, skrev i Berlingske Aftenavis 13. november om »De omstridte snepper«, et indlæg i striden mellem jægere og ornitologer om sneppens fredningstid.

I »Merc-Revuen 1959« leveredes musikledsagelsen bl. a. af Jørgen Skaadstrup JØRGENSEN ('55) (kontrabas og guitar) og Steen HOLKENOV ('56) (vibrafon og fagot).

I Citadelskirken i København viedes den 28. november frk. Aase Juul Davidsen, datter af dyrlæge Allan Davidsen, Toksværd, til stud. med. Frits Utke RØNDE ('54).

Læge O. HØEGH-GULDBERG ('24), Gjedved, skrev i Flora og Fauna 3. hefte 1959 om »Alsophila aescularia Schiff. Pupper og parring«.

Redaktør Sven Tito ACHEN ('40) skrev i Ålborg Stiftstidendes kronik 19. juli om »Nordiske talords fordele«.

I Herlovianeren nr. 3 meddeltes det, at apoteker E. FRIIS-NIELSEN ('28) havde overtaget Krone Apoteket i Nykøbing F. Det skulle være: Krone Apoteket i København.

Praktiserende læge Otto KIRSTEIN ('20), Horsens, har fået Carlsbergs Mundelegat på 10.000 kr. Legatet tildeles læger »der i særlig grad har gjort sig fortjent gennem deres praktiske lægegerning, og ved deres ethos og personlighed står som et mønster for deres kolleger«.

I Herlufsholm Kirke viedes den 17. oktober 1959 adjunkt, cand. mag. Elisabeth Mary FRIIS-HANSEN ('46) til ekspeditionssekretær i Undervisningsministeriet Palle Boelskov, søn af afdøde skoleinspektør Jørgen Boelskov, Køge.

Den 2. august 1959 viedes i Ordrup Kirke kontorassistent, frk. Else Pock, datter af overbetjent Axel Pock, til civilingeniør Niels Halvor ILSØE ('52).

Erik Morten LUND ('54) er blevet forlovet med frk. Suzanne Finzen, søster til Percy Henrik FINSEN ('54).

I Danmarks Radio opførtes den 10. november 1959 anekdotespillet »Kammerherren« af professor, dr. jur. Sven CLAUSEN ('11). Samme sted har mag. art. Carl Christian (Jan) MAEGAARD ('44) den 1. og den 15. november 1959 holdt to foredrag om »Musikken i Amerika«.

Stud. jur. Hans Henrik LESCHLY ('58) har for året 1960 fået tildelt det såkaldte Brittingham-legat til et års studieophold i de Forenede Stater.

Landsretssagfører Knud Harald Christian THALE ('22), Århus, er i november 1959 indtrådt i og valgt til formand for bestyrelsen for aktieselskabet Besar, Fredericia.

Professor Flemming TOLSTRUP ('24) skrev i »Juristen« den 15. november 1959 en længere artikel om den danske vandløbslovgivning.

Læge Helge Palm PRÆST ('29) fratrådte den 2. november 1959 efter eget ønske stillingen som formand for Københavns Lægeförening, en stilling, han havde beklædt i syv år.

Forstanderen for Herlufsholm Skole og Gods, fhv. sparekasseinspektør, cand. jur. Ernst greve MOLTÆE ('03) er i oktober 1959 benådet med kommandørkorset af 1. grad af Dannebrog.

Stud. jur. Peter VARMING ('59) er blevet indvalgt som medlem af det Rets- og statsvidenskabelige Studenterråd ved Københavns Universitet for det akademiske år 1959-60.

Flemming LÜTTICHAU ('54), Preben AHLEFELDT-LAURVIG ('55), Hans DINESEN ('57) og Niels Krabbe IUEL-BROCKDORFF var i november 1959 elever på Lyngby Landbrugsskole ved Hillerød.

Stud. polyt. Poul Henning CHRISTENSEN ('56) er blevet forlovet med hospitalslaborant, frk. Marie Louise Blichert-Toft.

Stud. med. Mogens BLICHERT-TOFT ('56) er blevet forlovet med stud. med., frk. Birthe Justelin.

Generalsekretær Frantz WENDT ('23) holdt den 18. september 1959 i Danmarks Radio et foredrag med titlen »Da Finland skiltes fra Sverige 1809 — årsag og følger.«

Fuldmægtig ved Frederikshavn civildommerembede, cand. jur. Kjeld Ellehaug HANSEN ('28) er den 2. juli 1959, med virkning fra 1. september s. å. udnævnt til dommer i Bogense.

Landsretssagfører Knud Harald Christian THALE ('22), Århus, er den 15. juli 1959 genantaget til for tidsrummet indtil den 15. august 1969 at deltage i udførelsen af offentlige og beneficerede sager ved Århus Byret, Århus Nordre Herredsret og Århus Søndre Herredsret m. v.

Den 29. august 1959 viedes i Frederiksborg Slotskirke korrespondent, frk. Hanne Toftegaard og stud. med. Preben KATSACH (III'48).

Den 3. oktober 1959 viedes i Hellerup Kirke seminarieelev, frk. Mariann Lou Helweg (Lou-Lou) Riis-Hansen, datter af prokurist B. Riis-Hansen, til civilingeniør Geert Magnus GRØNNEGAARD ('52).

Den 17. juli 1959 indgik frk. Rikkelse Bjerregaard, Botner, Norge, datter af direktør Bjerregaard, Gl. Skovridergård, Silkeborg, ægteskab med stud. mag. Jacob Peter MYNSTER ('55), Århus.

Seminarieelev, frk. Ragnhild Nyholm Poulsen, datter af salgschef Nyholm Poulsen, København, er blevet forlovet med Finn HØGGSBRØ ('52).

Stud. mag. Karin (Karina) Ringberg Madsen, Odense, er blevet forlovet med stud. med. Ebbe DYREBORG ('54), Århus.

Sygeplejeelev Ellenmargrete Olesen, Ringkøbing Sygehus, datter af bogtrykker Olesen, Ølgod, er blevet forlovet med stud. med. Børge Herluf HULGAARD ('54), Århus.

Landsretssagfører Hans Ryberg HORTEN ('36) er den 26. juni 1959 antaget til for et tidsrum af 10 år fra den 1. juli 1959, at deltage i udførelsen af offentlige og beneficerede sager ved Østre Landsret, Københavns Byret og Sø- og Handelsretten i København.

Højesteretspræsident Otto Irminger KAARSBERG ('12) er i maj 1959 valgt til medlem af foreningen »Norden«s råd.

Dommerfuldmægtig Holger Heinet KNUDSEN ('38), Varde, er den 15. maj 1959 med virkning fra 1. juni s. å. udnævnt til fuldmægtig I ved domstolene i 25. lønningsklasse, tjenestegørende ved Esbjerg civildommerembede.

Landsretssagfører Jørgen MAZANTI-ANDERSEN ('45) er i august 1959 indtrådt i bestyrelsen for aktieselskabet Coferro.

Ian Mac van HAUEN ('50) og Carl Jørgen CLAUSEN ('51) har i juni 1959 bestået juridisk embedseksamen ved Københavns Universitet.

Gunner GODDIK ('52) har i juni 1959 bestået diplomprøven i udenrigshandel ved Handelshøjskolen i København.

Fhv. universitetslektor Viggo FORCHHAMMER ('95) er valgt til formand for det nylig dannede Modersmåls-Selskabet, hvis hovedopgave det er at fremme dyrkelsen af det talte sprog, og som allerede tæller over 200 medlemmer.

Ægteskab er i august 1959 indgået mellem frk. Maysie Ohland, datter af maskinmester Ohland, og underforvalter Gregers IUEL ('54).

Fhv. dommer Holger KEISER-NIELSEN ('04), selv 73 år gammel, deltog i dagene fra den 3. til den 14. august 1959 sammen med fem venner i alderen 61-77 år i en vandretur fra Padborg ad den gamle hærvej til Viborg, en strækning på ca. 250 km.

Højesteretsagfører Vagn Erik BRAMMER ('20) er den 26. juni 1959 genantaget til, for et tidsrum af 10 år fra 1. juli s. å. at regne, at deltage i udførelsen af offentlige og beneficerede sager ved Østre Landsret, Københavns Byret og Sø- og Handelsretten i København.

Landsretssagfører Børge Frits FABRICIUS ('34) er den 26. juni 1959 antaget til, for et tidsrum af 10 år fra den 1. juli s. å. at regne, at deltage i udførelsen af offentlige og beneficerede sager ved retterne i Frederiksberg Birk, Københavns Amts Nordre Birk, Ballerup, Hvidovre, Rødovre, Glostrup og Tårnby m. v.

Dommer i Odense Byrets 3. afdeling Hjalmar RINGBERG ('08) er den 13. maj 1959, med virkning fra 31. oktober s. å., afskediget på grund af alder.

Landsretssagfører Jørn THOMSEN ('31) er den 26. juni 1959, antaget til, for et tidsrum af 10 år fra 1. juli s. å. at regne, at del-

tage i udførelsen af offentlige og beneficerede sager ved Østre Landsret, Københavns Byret og Sø- og Handelsretten i København.

Advokat Knud VESTBIRK ('39) er i april 1959 flyttet fra København til Vejle.

Arkitekt Helge FINSSEN ('15) skrev i Politikens kronik 5. september om »Thurah«.

Stabslæge M. WINGE ('26) har i april afløst stabslæge L. TARP ('11) som formand for Dansk militær-medicinsk Selskab.

Forstfuldmægtig Bent ENGBERG ('41) er blevet udnævnt til skovrider over Feldborg Distrikt ved Skive.

Jens Frederik BLACK (IV'42) er blevet forlovet med frk. Susanne Leschly.

General Tage ANDERSEN ('17) har ved en højtidelighed i den amerikanske ambassade i København fået overrakt det Amerikanske Flyvevåbens Plaquette.

Læge Lorenz FERDINAND ('40) har i »Mentalhygiejne«, 5. september 1959, skrevet om »Den praktiserende læges mentalhygiejniske muligheder«.

Skovrider Sven BANG ('26) valgtes ved Danske Forstkandidaters Forenings generalforsamling 12. september til foreningens formand.

Direktør Just LUNNING ('29), New York, er blevet udnævnt til Ridder af Dannebrog.

Magister Klaus FERDINAND ('44) har i det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Historisk-Filologiske Meddelelser bind 37 nr. 5, skrevet »Preliminary Notes on Hazara Culture«, og er medarbejder ved det nye etnografiske tidsskrift »Folk«.

Civilingeniør Carl Schiellerup LIND ('97) har af Danmarks Mejeritekniske Selskab fået overrakt et festskrift om sin egen videnskabelige indsats.

Sagførerfuldmægtig Gregers VOGEL ('47), Varde, har fået en søn.

Tandlæge Leo VOGEL ('49) har startet praksis i Grenå.

Professor, dr. jur. Sven CLAUSEN ('11) har udsendt et udvalg af Hørups taler og artikler »Viggo Hørup med Mund og Pen«, Gyl-dendal, og skrev i Informations kronik 29. september om »Tre hyggehistorier«.

I håndbogen »Jeg er Jæger«, Politikens Forlag, har dr. phil., cand. med. Knud PALUDAN ('27), Kalø, skrevet om »De for jægeren vigtigste fugle og deres biologi«, »Vildtet og giftstoffer anvendt i skov- og landbrug«, og »De vigtigste sygdomme i opdrættet«.

I håndbogen »Jeg ser på Fugle«, Politikens Forlag, har Knud PALUDAN skrevet om »Iagttagelse af en enkelt art«, og læge Lorenz FERDINAND ('40) — der også har siddet i bogens redaktionskomité — om »Kikkert«, »Noteringssystemer«, »Havets fugle«, »Lydoptagelser i naturen«, og — sammen med en medforfatter — om »Fuglefotografering«.

Frokost på Vinhuset

14. januar 1960, kl. 12

Ligesom i fjor arrangeres fælles frokost på Vinhuset i Næstved Trolledag. Der serveres:

*Et stk. med sild
hjemmelavet skildpadde eller flæskefrikadeller
et stk. med ost*

Prisen er 9 kr. Tilmeldelse bedes foretaget snarest — senest den 13. januar — til lrs. K. Byskov Ottosen, Ringstedgade 1 A, Næstved, tlf.: (03725) 2555.

Angående legater

Ansøgninger om herlovianersamfundets studielegater skal sendes til sekretæren,

stud. jur. Lennart Konow

Guldstjernevej 12, København NV

inden 20. januar 1960.

Skemaer udleveres hos

lrs. Jørgen Damgaard

Nikolaj Plads 26, København K.

HERLOVIANERSAMFUNDETS ÅRSFEST

Trollefest og rusmodtagelse

torsdag den 14. januar, 1960, kl. 18,30, i Hotel Richmonds selskabslokaler, Vester Farimagsgade 33.

Trolletalen: Direktør cand. polit. Leif Berg

Deltagelse i festen: kr. 35,00 for ældre årgange, kr. 17,50 for årgangene 1950–58 incl. Årgang 1959 er indbudt. Til festen er ligeledes indbudt jubilarene fra årgangene 1889, 1894, 1899 og 1909.

Tilmelding sker inden 9. januar 1960 pr. brev til lrs. Jørgen Damgaard, Nikolaj Plads 26, København K, eller pr. telefon C. 2233 kl. 9–16.

Husk **HERLOVIANERFROKOSTERNE** — den første tirsdag hver måned, kl. 12, på GRAND CAFÉ, Kgs. Nytorv.

Tegn Deres forsikringer hos:

Chr. Rasch

C. C. Burmeister ('43)
Malmøgade 5, Kbh. Ø.
Telf.: *C. 404

Vi tegner alle arter forsikringer — og vi er specialister i brand-, automobil-, heste- og kreatur- samt fjernsynsforsikring

Bygningsartikler . Gips . Terrazzo . Stenmel . Væg- og Gulvfliser

**Thor Petersens Eff.
K. Gottlieb**

Etableret 1902

Rådhuspladsen 4, København V.
Telefoner: **Central 930 *Byen 8850 Mi. 7383**

Gustav

O'HARA SCHULTZ
(V '19)

KOLONIAL

VIN

DELIKATESSE

Holbergsgade 6 . K.

Telefon Central 5679

HOTEL

Vinhuset

NÆSTVED

Schaumburg-Müller & Co. A/s

BRÆNDSEL OG BRÆNDSELSOLIER
AF ENHVER ART LEVERES OVERALT

TLF. C. ★ 3978
VED GODSBANEGAARDEN 2 ERNST SCHAUMBURG-MÜLLER
KØBENHAVN V. ('29)

Brøndboring

udføres af

K. B. Larsen ('17)
Civilingeniør

Frederiksgårds Alle 4
Fasan 1072

CHR.
Lundager
- CHRISTENSEN
NÆSTVED

REGLEMENTERET SKOESLIPS
Rodia silke kr. 11,50 - Nylon kr. 9,50

TLF. NÆSTVED 1717 . GIRO 35007

Parfumerie Lichtenberg

M. Cruse ('22)

Værnedamsvej 17 . Vester 4685
Østerbrogade 150 . Tlf. Øbro 8156 Gl. Kongevej 140 . Central 12476

(IV '23)

KNUD LINDBERG

Statsaut. Elektro-Installatør

FABRIK FOR KVIKSØLVAFBRYDERE OG NEONANLÆG
GLASBLÆSERI

**L Y S
KRAFT
VARME**

TELEFON GODTH. *4617 - MARIENDALSVEJ 24 - KØBENHAVN F.

Kontorchef Valdemar Anthon ('95)

Den 24. juni døde Valdemar Anthon, 83 år gammel. Vi fulgtes ad hele skolen igennem, også som oversiddere i 3 kl., hvilket den gang var almindeligt for jævnt begavede eller sent udviklede dipel. Vort hold var kun på 6, det næstmindste af de studenterhold, der hænger billeder af på fællesstuen. (Det mindste hold bestod af 4, hvoriblandt min ældste bror Georg). Mens jeg – slægten tro – blev »matematiker«, blev Anthon selvanden »græker«, hvilket vi næsten misundte de to, da de kunne hygge sig i timerne på vedkommende lærers private værelser. Den anden græker var den ifjor afdøde kontorchef Vilhelm Weibüll. Da de begge to var rødhårede, fik Weibüll, eller Larsen, som han den gang hed, tilnavnet Røde, mens Anthon, hvis hårfarve var lysere, kaldtes »Den Ryde« med langt lyst y, øgenavne de bar livet igennem. En af de mest bemærkelsesværdige begivenheder i Den Rydes liv på Herlufsholm var, da han fik den store, jernbeslåede gyngende i hovedet, hvilket frembragte et dybt hul oven i hjerneskallen (antagelig det man nu kalder kraniebrud), så han længere tid igennem svævede mellem liv og død. Dette

uheld foranledigede, at den store og tunge gyngende blev pillet ned til stor tort for de ældre dipel, som elskede at »gyngende i slag«.

Bedst kender jeg Den Ryde fra de sidste 50 år, hvor de af 95-erne som var i live – efterhånden tyndede jo rækkerne ud – holdt ubrødeligt sammen, ikke mindst i vort forhold til Herlufsholm og Herlovianersamfundet, hvor vi meget nødt svigtede en sammenkomst. Desværre blev udbyttet af vore møder stadig mere problematisk for Den Ryde p.g.a. en meget udpræget og tiltagende tunghørhed, som han i øvrigt bar med englelig tålmodighed. Når man undertiden har talt om 95-ernes efterlignelsesværdige sammenhold – det var således os der startede jubilæumsbesøgene på Herlufsholm – bør hovedæren herfor tilfalde Anthon som den der aldrig glemte en mindedag og med pinlig nøjagtighed forvaltede vore fælles midler ved fester og ture. Han var et elskeligt menneske og den mest trofaste herlovianer jeg har kendt. En af hans sønner er arkitekt Mogens Anthon ('32).

Viggo Forchhammer ('95).

En moderne studentervise

Danmarks Kristelige Studenterbevægelse og Danmarks Kristelige Gymnasiastbevægelse udskrev i sommer en konkurrence om »den bedste moderne studentervise«. Præmien for den foretrukne vise var 500 kr., og der blev nedsat en dommerkomité, bestående af: redaktør, cand. mag. Torben Brostrøm, tegneren Erik Ellegaard Frederiksen (Medlem af Studenter-sangbogens redaktionsudvalg), Jens Chr. Høgel (fmd. for Danske Studenter Fællesraad), redaktør Johannes Møller og stud. mag. Jan Nissen.

Der indkom til konkurrencen et betydeligt antal viseser, men dommerkomiteen konstaterede snart, at de så godt som alle var i den gamle stil . . .

I sidste øjeblik indkom dog en vise, som komiteen fandt det forsvarligt at præmiere. Den er skrevet af Svend Juel Møller, der er lektor ved Herlufsholm, og til visen er komponeret en melodi af Andreas Larsen, der er organist sammesteds. Og her har De så Svend Juel Møllers moderne studentervise:

Vi er ikke no'et med knop og grønne flige,
men vil gerne være lidt af Danmarks flor.
Vi behersker ingenting i ånders rige,
men vil gerne spise med ved deres bord.
Vi er ikke nogen stand med fælles rammer,
men vi hedder du og jeg,
og vi tænker hver for sig.
Vi er præget af det folk, hvorfra vi stammer,
men vil nå et fællesskab ad hver sin vej.

Der skal altid være frit i vores verden,
også frihed til at binde sig til no'et.
Vi vil gerne være åbne i vor færden,
men vi lukker, når vi ikke blir forstået.
Vi vil kigge meget nøgternt på det hele,
men vi drømmer hver om sit,
og det nynner i os blidt,
at der nok er en, med hvem vi ømt kan dele
i et fællesliv, hvor mit er også dit.

Og vi flagrer, men skal nok få lært at flyve,
og vi danser, men skal nok få lært at gå.
For der kommer vel en tid – forbi de tyve –
hvor vi skønner, hvad vi egentlig vil nå:
Det er ikke bare stilling og procenter
– de har vægt i hver en hånd,
men kan binde mer end bånd –
vi vil også, når vi kalder os studenter,
prøve styrken af den kraft, som hedder ånd.

Svend Juel Møller.

(Fra »Information« den 28. september 1959).

Angående ibskaller

Af pastor Holger Petersen ('97).

I vort blad for juni 1959 spørger redaktionen (under billedet på forsiden af lektor Johs. Ferdinand som dipel), hvornår ibskallen i vor skoleuniforms knapper blev indført. Jeg erindrer ikke, at der er sket ændringer i dette motiv. Ibskallen må være lige så gammel som uniformen.

Vi, som blev optaget på skolen i 1889, havde lov til at slide vort almindelige tøj til daglig, men ved festlige lejligheder skulle vi have uniformen på.

Det var baron Reedtz-Thott, den ældre, der indførte uniformen. Allerede i 1806 havde geheimeråd Kaas indsendt forslag til kancelliet om en ensartet dragt for disciplene på Herlufsholm, men der synes ikke at være kommet noget ud af dette forslag. Baron Reedtz-Thott blev forstander 1887, og nogen tid er nok gået med at finde frem til enkelthederne, som for eksempel motivet i knapperne. Overlærer Hasselager noterer, at nærmere oplysninger om disciplenes klædedragt findes i skolens årsprogram for 1889, altså lige forud for det skoleår, hvor vi skulle bruge og ganske afgjort brugte uniformen, i hvert fald som festdragt.

Dette kunne tyde på, at det netop var ved dette skoleårs begyndelse, sommeren 1889, uniformen med ibskallerne i knapperne blev indført. Lige for 70 år siden.

Marcus Gøies gravmæle

Fra Just Lunning (29) har Herlovianeren modtaget følgende afsnit af Gustav Ludvig Wads bog »Fra Eyens Fortid« (1916):

Sin første Hustru havde Gjõe stedet til Hvile i sin Slægts Gravhvelving i Sorø Klosterkirke. For sig selv og sin anden Hustru valgte han til Hvilested Kirken paa det ham saa kjære Herlufsholm, hvor endnu Qvellinus's af Gjøes Enke bekostede pompeuse Monument med Kingos Vers minder Eftertiden om den af Stiftelsen saa højlig fortjente Skolcherre. Med en for den Tid almindelig Forsynlighed lod han Indrettelsen af dette Gravsted paabegynde flere Aar før sin Død, og Tegnebogen indeholder for Aarene 1693-94 adskillige Udgifter dertil; Marts 1693 »betalt M. Poul Munkgaard (Sognepræst og en Tid Forstander paa Skolen) for udlagte Penge ved min Begravelse paa Herlufsholm 64 Rd.«, Klejnsmeden fik s. A. 62 Rd., deraf 10 Rd. for det foregaaende Aar; 1694 fik han 16 Rd., Fliser til Gravstedet kostede 27 Rd. og i August hedder det »betalt Bildhuggeren hans Rest« 4 Rd., hvorved maa forstaaes Betaling for mindre Arbejder, ikke det egentlige Gravmæle. I samme Maaned noteres »Fortæret paa Rejsen til Herlufsholm 8 Rd.«, hvilket lader formode, at Arbejdet nu har været saa vidt fremmet, at Gjõe har gjort en Rejse for at tage dets Resultat i Øjesyn. I de følgende Aar ses der Intet at være

udgivet til Gravstedet; først i April 1698, samme Maaned som han døde, lader Gjõe indføre i sit Regnskab »For min Begravelse paa Herlufsholm at lade male 25 Rd.«

Hvor meget Qvellinus har faaet for sit store Arbejde, kunde være interessant at vide; en betydelig Sum har det været, eftersom Gjøes Enke oplyser, at Begravelse og Epitaphium i alt har kostet 8000 Rd. eller ca. 60.000 Kr. i vore Penge. Sammenligner man denne Sum med Vurderingssummen for hans Meubler, Bøger, Sengklæder og Husgeraad, i alt 4000 Rd., og for Brahesborgs Bygninger, der ansattes til 1000 Rd., kan man ikke andet end beundre den Slægtsfølelse, der tilskyndede til Anvendelsen af saa meget paa et saa uproductivt Formaal. Det var ikke alene Gjõe selv som sidste Mand af Stammen, men hele hans berømmelige Æt, der rejstes et Æresminde.

Foruden ham selv hvile i Gravhvelvingen hans tvende Døtre af sidste Ægteskab: Charlotte Amalie (død 1724), først gift med Oberst Manderup Due (død 1710), der ogsaa jordfæstedes her, senere gift med Grev Christian Rantzau, og Sophie Gjõe, hvis Fødsel ovfr. er omtalt; i Gravskriften over hende siges, at denne den højsalige Hr. Marcus Gjøes og Fru Dorothea Thotts livsalige Datter ved sin Død var 5 Aar og 4 Maaneder gammel; hun er altsaa død omtr. ved Februar 1700. —

Statsministeren

Kære redaktør Sven Tito Achen.

Næst efter at takke Dem for den morsomme artikel »Statministeren« i sidste nr. af Herlovianeren, vil jeg tillade mig at gøre Dem opmærksom på min opfattelse af det i stk. 3 nævnte forhold.

»Før i tiden« må vel opfattes som så langt tilbage, man kan skaffe oplysninger, med mindre det lidt mystiske »ind i første fjerdedel af 1900-tallet« da skal betyde: »fra dette tidspunkt af«. Er dette tilfældet, har jeg intet at bemærke; hvis ikke må jeg gøre opmærksom på, at forhold som de skildrede absolut ikke fandt sted i de år jeg har kendskab til. Man måtte bare våge over, at det blev en dipel og ikke en af de udenforstående, som den gang kunne købe nr., der blev fuglekonge. Så meget jub var der altså. Selv blev jeg fuglekonge, mens jeg gik i en af de små klasser, altså ved en ældre dippels skud.

Med venlig hilsen

Viggo Forchhammer (95).

Bogen om Herluf Trolle

af kontreadmiral E. Briand de Crèvecoeur er udkommet på C. A. Reitzels Forlag, Nørregade 20, København K, Central 2400.

Denne prægtige bog, der er udgivet med tilskud fra Herlovianersamfundet og en kreds af gamle herlovianere, er en velegnet gave til konfirmander på Herlufsholm, studenter fra Herlufsholm og gamle diple.

Den koster kr. 16,75 — indbundet: kr. 23,50.

Det er en bog, alle gamle herlovianere bør eje!

Lektor Ferdinand

I Herlovianerens nr. 2 fra i år, side 24, berettede jeg en lærerig anekdote om Lektor Ferdinand og en skadegøg. Jeg tilføjede at anekdoten muligvis var usikker i detaljen, hvilket viste sig at være en klog tilføjelse. Fra Lektor Ferdinand har jeg fået et brev, hvori han bl. a. skriver:

»Historien med Gøgen er ikke rigtig. Jeg skulde have en skudt Skadegøg, men Køkkenkarlen oversaa min Adresse, og den blev spist sammen med Agerhøns!!«

Sven Tito Achen (40).

»DIPLEREN« — 50. årgang

Dette enestående jubilæumsnummer bør De ikke gå glip af! Find postgiroblanketten frem fra papirkurven og gå på posthuset med den!

»Dipleren« er i år tykkere og mere strålende end nogensinde: artikler, noveller og interviews samt en mængde fotos og tegninger!

Vi ønsker Dem god fornøjelse med »Dipleren«!

7. klasse.

FR. G. KNUDTZONS
BOGTRYKKERI A/S

TOLDBODGADE 57

TELEFON CENTRAL 83 & 14983